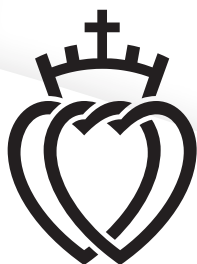

HET HEILIG TRIDUUM

Witte Donderdag

HET HEILIG TRIDUUM

Pasen is eigenlijk niet een feest van één dag, doch van een geheel van dagen; het is het feest van Christus' Pascha, dat is zijn overgang van lijden en dood naar verrijzenis. De viering van Christus' lijden en kruisdood op Goede Vrijdag is de eerste fase van het Paasmysterie, dat kruis en verrijzenis beide omvat. Goede Vrijdag wordt daarom heel zinrijk Kruispasen genoemd, tegenover de Verrijzenispasen, die wij in de Paasnacht en op de Paasdag vieren. Tussen beide in ligt de dag (zonder liturgische plechtigheden) van de stille herdenking van Christus' grafrust : de Paaszaterdag of Stille Zaterdag.

Dit heilig triduum wordt ingezet op de vooravond van Goede Vrijdag, met de herdenking van wat gebeurde op die avond van Witte Donderdag, toen Christus het Paasgeheim der verlossing dat hij in de komende dagen ging voltrekken, in de viering van de Eucharistie tegenwoordig stelde, opdat zijn Kerk het tot aan zijn wederkomst dankbaar zou kunnen herdenken en vieren.

Met de avond van Witte Donderdag eindigt dan ook de boetertijd van de vasten, in zover deze een voorbereiding is op de viering van het Paasmysterie. Oudtijds werden daarom de openbare boetelingen, die gedurende heel de veertigdagentijd van de vasten buiten de kerkgemeenschap gesloten waren, in de morgen van deze dag door een plechtige verzoeningsritus weer in de Kerk opgenomen, opdat zij 's avonds aan de viering van de Paasmysteriën weer zouden kunnen deelnemen. Met voorliefde zullen de gelovigen daarom hun paasbiecht vóór de aanvang van het heilig triduum spreken om als vol lidmaat van de Kerk het gehele Paasfeest mee te vieren. Wel zullen de eerste twee dagen van het Triduum Sacrum het karakter van een nog strengere ernst en boete dragen dan de voorafgaande vastentijd, doch nu niet meer als voorbereiding, maar als uiting van ons meelijden en mee-sterven met Christus.

WITTE DONDERDAG

Het hoogtepunt van deze dag wordt gevormd door de viering van de plechtige avondmis ter gedachtenis van de instelling van de Eucharistie. Zij mag beschouwd worden als de inzet van het Paastridium, waarop oudtijds de mis van de verzoening der openbare boetelingen in de vroege morgen van deze dag en thans de mis van de wijding der HH. Oliën, de zg. Chrismamis, voorbereidt. In de eerste werden immers de zondaars weer in de gemeenschap van de Kerk opgenomen, opdat ze 's avonds aan de heilige Paasgeheimen zouden kunnen deelnemen. In die geest moet ook Witte Donderdag de biechtdag bij uitstek zijn, waarop men zich door het sacrament van de verzoening innerlijk gereed maakt voor de paascommunie van 's avonds.

Ook de Chrismamis, die alleen maar in de kathedralen in de morgen gecelebreerd wordt, draagt dit voorbereidingskarakter : de bisschop wijdt onder deze mis de heilige Oliën, die daar en in de parochiekerken van het bisdom nodig zullen zijn voor de plechtige toediening van doopsel, vormsel en priesterwijding in de Paasnacht. De priesters kunnen de sacramenten slechts toedienen met heilige Oliën door de bisschop gewijd, wat doet uitkomen, dat zij slechts de medehelpers zijn van de bisschop, in wiens volmacht zij handelen. De liefdeband, die ons langs de priesters verbindt met de bisschop, de vader van het diocees, wordt dan ook door deze plechtigheid tot uiting gebracht. Ware het daarom niet zinrijk, dat een afvaardiging van iedere parochie de Chrismamis zou bijwonen en na afloop de heilige Oliën voor de parochiekerk zou afhalen?

DE MIS VAN HET H. AVONDMAAL

Te Rome Statie in de Sint-Jan van Lateranen

Met deze plechtige avondmis vieren wij reeds de heilige Paasgeheimen. Christus stelde op deze avond vóór zijn lijden immers de Eucharistie in als een vooruitviering van zijn lijden en dood van de volgende dag, en vooral om aan zijn Kerk tot aan zijn wederkomst een gedachtenisviering van het Paasgeheim der verlossing na te laten. Want de Eucharistie is het grote sacrament van Jesus' kruisdood : op mystieke wijze wordt er door die liturgische viering Christus' verlossingsmysterie tegenwoordig gesteld.

Op de verjaardag van de instelling wil daarom de Kerk de gebeurtenissen van het Laatste Avondmaal zo concreet mogelijk nabootsen, om te doen uitkomen, dat de H. Mis er de herhaling van is. De mis gaat door in de avond, ook al opdat zoveel mogelijk gelovigen aan de viering zouden kunnen deelnemen.

De priesters celebreren geen private mis, doch communiceren samen met de gelovigen onder de avondmis, door de voornaamste van hen opgedragen, waardoor zo zinrijk mogelijk de liefdegemeenschap rond de Tafel des Heren uitgebeeld wordt. En om goed te doen uitkomen, dat wij met de H. Communie de vruchten ontvangen van de nu voltrokken viering van Christus' kruisdood, schrijft de Kerk de ideale wijze van Eucharistieviering voor : de H. Hosties, die de priester bij de communie uitreikt, moeten in deze mis zelf geconsacreerd zijn. In het eucharistisch dankgebed zelf, waarvan de tekst slechts op de grootste feesten een kleine wijziging ondergaat, wordt deze avond tot tweemaal toe gezinspeeld op de verjaardag van het Laatste Avondmaal.

Over heel de plechtigheid hangt dan ook een sfeer van stille en blijde dankbaarheid voor Jesus' onmetelijke liefde tot het uiterste (evangelie), die Hij toonde in zijn lijden en kruisdood (intredezing, graduale), en waarvan Hij bij het Laatste Avondmaal de sacramentele gedachtenis instelde (epistel, gebed over de offergaven). Deze blijde sfeer wordt echter getemperd, omdat deze avond ook reeds zijn lijden een aanvang nam door het verraad van Judas (gebed van de dag). Daarom zwijgen vanaf het gloria de klokken en het orgel, en wordt in plaats van de feestelijke bel de ratel gebruikt.

Intredezing (Gal. 6, 14)

Nos autem gloriári
 Nopórtet in cruce
 Dómini nostri Iesu
 Christi : in quo est sal-
 lus, vita et resurréctio
 nostra : per quem sal-
 váti et liberáti sumus.
Ps. 66, 2. Deus misereátur
 nostri, et benedícat
 nobis : illúminet vul-
 tum suum super nos, et
 misereátur nostri. Nos
 autem.

Wij moeten roemen op
 het kruis van onze
 Heer Jesus Christus, in wie
 ons heil is, ons leven en
 onze verrijzenis; door wie
 wij gered en verlost zijn.
Ps. God zij ons genadig en
 zegene ons; Hij zie goed-
 gunstig op ons neer en zij
 ons genadig. Wij moeten
 roemen.

Kyrie en Glória, blz. 23-24.

Gebed van de dag

Deus, a quo et Iudas
 reátus sui pœnam,
 et confessiónis suæ la-

God, van wie Judas de
 straf voor zijn misdaad
 en de goede moordenaar de

tro præmium sumpsit, concède nobis tuæ propitiatiónis efféctum : ut, sicut in passióne sua Iesus Christus, Dóminus noster, diversa utrísque intulit stipéndia meritórum; ita nobis, abláto vetustátis erróre, resurrectiόνis suæ grátiam largiátur : Qui tecum vivit et regnat.

beloning voor zijn belijdenis heeft ontvangen : laat ons uw barmhartigheid onder vinden, opdat onze Heer Iesus Christus, die in zijn lijden aan beiden loon naar verdiensten heeft geschonken, de dwaling van de oude mens van ons wegneme en ons de genade van zijn verrijzenis verlene. Die met U leeft en heerst.

Epistel (1 Cor 11, 20-32)

In het begin van dit epistel spreekt St.-Paulus over de misbruiken, die bij de viering van de Eucharistie in de gemeente van Corinthe waren binnengeslopen. Zij ging gepaard met een maaltijd, waarbij ieder voor zichzelf zorgde : de rijken aten overvloedig, de armen leden gebrek. Dat was niet meer de geest van onderlinge liefde, waarmee Christus het Avondmaal met zijn leerlingen gehouden had. Dit wordt voor St.-Paulus de aanleiding om de instelling van de Eucharistie bij het Laatste Avondmaal te verhalen. Hij knoopt er een aansporing aan vast, om waardig aan te zitten aan de Tafel des Heren : in geest van liefde en onderlinge eensgezindheid. De Eucharistie is in wezen een liefde-maaltijd.

Fratres : Conveniéntibus vobis in unum, iam non est domínicam cenam manducáre. Unusquísque enim suam cenam præsumit ad manducándum. Et álius quidem ésurit, álius autem ébrius est. Numquid domos non habétis ad manducándum et bibéndum? Aut ecclésiám Dei contémnitís, et confúnditis eos, qui non habent? Quid

Broeders : Wanneer gij samenkomt, is dat niet meer het nuttigen van de maaltijd des Heren; want ieder haast zich zijn eigen aandeel zelf te nemen en op te eten; en zo lijdt de een honger, terwijl de ander te veel heeft. Hebt gij dan geen huizen om daar te eten en te drinken? — of minacht gij de gemeente Gods en wilt gij de behoeftigen beschaamd maken? Wat zal ik u zeggen? Zal ik u prij-

dicam vobis? Laudo vos? In hoc non laudo. Ego enim accépi a Dómino, quod et trádidi vobis, quóniam Dóminus Iesus, in qua nocte tradebátur, accépit panem, et grátias agens fregit, et dixit : « Accípite, et manducáte : hoc est corpus meum, quod pro vobis tradétur : hoc fácite in meam commemoratiónem ». Simíliter et cálicem, postquam cenávit, dicens : « Hic calix novum testaméntum est in meo ságuine : hoc fácite, quotiescúmque bibétis, in meam commemoratiónem ». Quotiescúmque enim manducábitis panem hunc, et cálicem bibétis : mortem Dómini annuntiábitis, donec véniat. Itaque quicúmque manducáverit panem hunc vel bíberit cálicem Dómini indígne, reus erit cóporis et ságuinis Dómini. Probet autem seípsum homo : et sic de pane illo edat et de cálice bibat. Qui enim manducat et bibit indígne, iudícium sibi manducat et bibit, non diiúdicans corpus Dómini. Ideo inter vos multi infírmi et imbecílles, et dór-

zen? Hierin prijs ik u niet. Want ik heb zelf van de Heer vernomen, wat ik u ook heb meegedeeld, dat de Heer Jesus in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, brood heeft genomen, een zegenbede sprak en het gebroken heeft met de woorden : Neemt en eet, dit is mijn Lichaam, dat voor u zal worden overgeleverd; doet dit ter gedachtenis aan Mij. Evenzo ook de kelk — na de maaltijd — zeggende : Deze kelk is het Nieuwe Verbond in mijn Bloed; zo dikwijls gij die drinkt, doet het dan ter gedachtenis aan Mij. Want zo dikwijls gij dit Brood eet en die Kelk drinkt, verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij wederkomt. Daarom : al wie onwaardig dit Brood eet of de Kelk des Heren drinkt, zal schuldig zijn aan het Lichaam en Bloed des Heren. Een ieder moet daarom zichzelf onderzoeken en dan eerst van dit Brood eten en van deze Kelk drinken; want wie onwaardig eet en drinkt, eet en drinkt zichzelf de veroordeling, omdat hij het Lichaam des Heren niet weet te onderscheiden. Daarom zijn er onder u zoveel zieken en zwakken, en zijn er zoveel gestorven. Maar als wij onszelf onderzochten,

miunt multi. Quod si nosmetípsos diiudicáremus, non útique iudicáremur. Dum iudicámur autem, a Dómino corrípimur, ut non cum hoc mundo damnémur.

zou het oordeel ons niet treffen. Nu wij echter door het oordeel getroffen worden, is dat een tuchting van de Heer, opdat wij niet met deze wereld zouden worden veroordeeld.

Graduale (*Phil. 2, 8-9*)

Christus factus est pro nobis obédiens usque ad mortem, mortem autem crucis. *ŷ.* Propter quod et Deus exaltávit illum : et dedit illi nomen, quod est super omne nomen.

Christus is voor ons gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de dood aan het kruis. *ŷ.* Daarom heeft God Hem verheven, en Hem een Naam gegeven, die boven alle namen is.

Evangelie (*Joh. 13, 1-15*)

An te diem festum Paschá, sciens Iesus quia venit hora eius, ut tránseat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexísset suos, qui erant in mundo, in finem diléxit eos. Et cena facta, cum diábolus iam misísset in cor, ut tráderet eum Iudas Simónis Iscariótæ, sciens quia ómnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exívit, et ad Deum vadit, surgit a cena, et ponit vestiménta sua, et cum accepísset línteam, præcínxit se. Deínde mittit aquam in pelvim, et coepit laváre

Het was vóór het Paasfeest. Iesus wist, dat zijn uur was gekomen, om uit deze wereld heen te gaan naar de Vader. De zijnen, die in de wereld waren, had Hij liefgehad, maar thans ging Hij in die liefde tot het uiterste. Het avondmaal was begonnen, en reeds had de duivel aan Judas, de zoon van Simon Iscariot, het plan ingegeven, om Hem te verraden. In het volle besef, dat de Vader Hem alles in handen had gegeven, en dat Hij van God was uitgegaan en tot God zou wederkeren, stond Hij van tafel op, legde zijn klederen af, nam een linnen doek, en omgordde

pedes discipulorum, et extérgere línteo, quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simónem Petrum. Et dicit ei Petrus : « Dómine, tu mihi lavas pedes? » Respóndit Iesus et dixit ei : « Quod ego fácio, tu nescis modo, scies autem póstea ». Dicit ei Petrus : « Non lavábis mihi pedes in ætérnum ». Respóndit ei Iesus : « Si non lávero te, non habébis partem mecum ». Dicit ei Simon Petrus : « Dómine, non tantum pedes meos, sed et manus, et caput ». Dicit ei Iesus : « Qui lotus est, non índiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes ». Sciébat enim quisnam esset qui tráderet eum; própterea dixit : Non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eórum, et accépit vestiménta sua, cum recubúisset íterum, dixit eis : « Scitis quid fécerim vobis? Vos vocátis me Magíster et Dómine, et bene dicitis; sum étenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dóminus et Magíster : et vos debétis alter altérius laváre pedes. Exém-

Zich daarmee. Dan goot Hij water in een bekken, en begon zijn leerlingen de voeten te wassen, en af te drogen met de linnen doek, waarmede Hij Zich omgord had. Zo kwam Hij dan bij Simon Petrus. Maar Petrus zeide Hem : Heer, Gij wilt mij de voeten wassen? Jesus antwoordde hem : Wat Ik doe, begrijpt gij thans niet; maar later zult gij het inzien. Petrus zeide Hem : Nooit in der eeuwigheid zult Gij mij de voeten wassen. Jesus antwoordde hem : Zo Ik ze u niet was, zult gij geen gemeenschap met Mij hebben. Simon Petrus zeide Hem : Heer, dan niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd. Jesus sprak tot hem : Wie een bad heeft genomen, behoeft alleen de voeten maar te wassen, want hij is geheel en al rein. Ook gij zijt rein, maar niet allen. Hij wist immers, wie Hem verraden zou; daarom zeide Hij : Gij zijt niet allen rein. Toen Hij hun dan de voeten had gewassen en zijn klederen weer had aangetrokken, nam Hij weer aan tafel plaats, en sprak tot hen : Begrijpt gij, wat Ik u gedaan heb? Gij noemt Mij Meester en Heer, en gij doet dit met recht, want dat ben Ik. Wanneer dus Ik, de

plum enim dedi vobis, ut, quemádmodum ego feci vobis, ita et vos faciátis ».

Heer en de Meester, u de voeten heb gewassen, dan moet ook gij elkander de voeten wassen. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij zoudt doen, zoals Ik u gedaan heb.

Hier mag een korte preek plaats hebben.

DE VOETWASSING

Jesus' liefde was een liefde tot het uiterste. Aan het kruis heeft Hij zich de nederige dienaar van allen gemaakt, om allen van de zonde te verlossen. Om de leerlingen van zijn dienende liefde bewust te maken, heeft Christus hun bij het Avondmaal de voeten gewassen. Daarom worden nu ook tijdens deze Avondmaalsmis in vele parochiekerken, doch vooral in katedralen, klooster- en abdijkerken, na het evangelie de voeten van twaalf mannen gewassen door de plaatsvervanger van Jesus onder ons, de celebrerende priester. Ook deze gebeurtenis van het Laatste Avondmaal wordt dus in de liturgische viering van deze avond nagebootst, om ons het grote voorbeeld van Jesus' dienende en nederige liefde in herinnering te roepen. Zij moet ons er tevens aan herinneren, dat de Eucharistie het sacrament van Christus' liefde is, die wij slechts in een geest van onderlinge eensgezindheid mogen vieren, en die in het leven van iedere dag zijn uitwerking moet krijgen in de consequente daad van christelijke naastenliefde.

Na de preek of onmiddellijk na het evangelie wordt op vele plaatsen de plechtige voetwassing voltrokken. De celebrant ontdoet zich van zijn kazuifel en wast de voeten van 12 mannen die in het priesterkoor gezeten zijn. Ondertussen zingt het koor de volgende antifonen.

Antifonen tijdens de voetwassing

Ant. 1 (*Ioh. 13, 34*). « Mandátum novum do vobis : ut diligátis invicem, sicut diléxi vos », dicit Dóminus. (*Ps. 118, 1*). Beáti immaculáti in via : qui ámbulant in lege Dómini. — « Mandátum novum.

1e Ant. Een nieuw gebod geef Ik u : dat gij elkander liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad, zegt de Heer. *Ps.* Gelukkig die onberispelijk zijn op hun levensweg; die wandelen naar de wet des Heren. — Een nieuw gebod.

Men herhaalt de antifoon tot aan het psalmvers. Zo ook in de volgende gezangen.

Ant. 2 (Ioh. 13, 4, 5 et 15). Postquam surrēxit Dóminus a cena, misit aquam in pelvim, et cœpit lavāre pedes discipulorum : hoc exemplum relīquit eis. (*Ps. 47, 2.*) Magnus Dóminus, et laudābilis nimis : in civitatē Dei nostri, in monte sancto eius. — Postquam surrēxit Dóminus.

Ant. 3 (Ioh. 13, 12, 13 et 15.) Dóminus Iesus postquam cenāvit cum discipulis suis, lavit pedes eorum, et ait illis : « Scitis quid fécerim vobis ego, Dóminus et Magister? Exemplum dedi vobis, ut et vos ita faciātis ». (*Ps. 84, 2.*) Benedixisti, Dómine, terram tuam : avertisti captivitatem Iacob. — Dóminus Iesus.

Ant. 4 (Ioh. 13, 6-7 et 8.) « Dómine, tu mihi lavas pedes? » Respōndit Iesus, et dixit ei : « Si non lávero tibi pedes, non habébis partem mecum ». √. Venit ergo ad Simónem Petrum, et dixit ei Petrus. — Dómine tu. √. « Quod ego fácio, tu

2e Ant. Toen de Heer van tafel was opgestaan, goot Hij water in een bekken en begon de voeten van zijn leerlingen te wassen; dit voorbeeld liet Hij hun na. *Ps.* Groot is de Heer en prijzenswaardig bovenmate; in de stad van onze God, op zijn heilige berg. — Toen de Heer.

3^e Ant. Toen de Heer Jesus met zijn leerlingen het avondmaal had gehouden, waste Hij hun de voeten en sprak tot hen : Begrijpt gij wat Ik aan u heb gedaan, Ik, uw Heer en Meester? Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij zo zoudt doen. *Ps.* Heer, Gij hebt uw land gezegend, de gevangenschap van Jacob afgewend. — Toen de Heer.

4^e Ant. Heer, wast Gij mij de voeten? Jesus antwoordde en zeide hem : Indien Ik u de voeten niet was, hebt gij geen gemeenschap met Mij. √. Hij kwam dus bij Simon Petrus, en Petrus zeide Hem. Heer, wast Gij. √. Wat Ik doe, begrijpt gij thans niet, maar later zult gij

nescis modo : scies autem póstea ». — « Dómine, tu.

het inzien. — Heer, wast Gij.

Ant. 5. « Si ego, Dóminus et Magíster vester, lavi vobis pedes : quanto magis debétis alter altérius laváre pedes? » (*Ps. 48, 2.*) Audíte hæc, omnes gentes : áuribus percípíte, qui habitátis orbem. — « Si ego, Dóminus.

5e Ant. Indien Ik, uw Heer en Meester, u de voeten heb gewassen, hoeveel te meer moet gij dan elkaars voeten wassen? *Ps.* Volkeren, hoort het allen aan; luistert allen, bewoners der aarde. — Indien Ik.

Ant. 6 (*Ioh. 13, 35.*) « In hoc cognóscent omnes, quia discípuli mei estis, si dilectiónem habuéritis ad invicem. » *V.* Dixit Iesus discípulis suis. — « In hoc cognóscent.

6e Ant. Hieraan zullen allen erkennen, dat gij mijn leerlingen zijt, wanneer gij liefde hebt voor elkander. *V.* Zeide Jesus tot zijn leerlingen. — Hieraan.

Ant. 7 (*1 Cor, 13, 13.*) Máneant in vobis fides, spes, cáritas, tria hæc : maior autem horum est cáritas. *V.* Nunc autem manent fides, spes, cáritas, tria hæc : maior horum est cáritas. — Máneant in vobis.

7^e Ant. Mogen in u blijven geloof, hoop en liefde, deze drie; de grootste hiervan is de liefde. *V.* Nu echter blijven geloof, hoop en liefde, deze drie; de grootste hiervan is de liefde. — Mogen in u blijven.

Lofzang van de broederlijke liefde

Tegen het einde van de voetwassing zingt men de volgende lofzang op de broederlijke liefde. Hij mag nooit worden overgeslagen.

Ant. 8. Ubi cáritas et amor, Deus ibi est.

8e Ant. Waar er vriendschap heerst en liefde, daar verblijft ook God.

Congregávit nos in unum Christi amor.

Exsultémus et in ipso iucundémur.

Timeámus et amémus Deum vivum.

Et ex corde diligámus nos sincéro.

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.

Simul ergo cum in unum congregámur :

Ne nos mente dividámur, caveámus.

Cessent iúrgia maligna, cessent lites.

Et in médio nostri sit Christus Deus.

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.

Simul quoque cum beátis videámus.

Gloriánter vultum tuum, Christe Deus :

Gáudium, quod est iménsium atque probum,

Sæcula per infinita sæculórum. Amen.

Christus' liefde bracht ons allen bij elkander.

Laat ons blij zijn en in Hem ons nu verheugen.

Laat ons de God des levens vrezen en beminnen, en beminnen wij van harte ook elkander.

Waar er vriendschap heerst en liefde, daar verblijft ook God.

Daar wij nu, derhalve, zijn bijeengekomen,

Zorgen wij toch dat ons geen verdeeldheid scheidt.

Weg de liefdeloze twisten, weg de tweedracht,

En in ons midden weze Christus, onze God.

Waar er vriendschap heerst en liefde, daar verblijft ook God.

Laat ons samen met de zaligen eens aanschouwen

In de glorie uw gelaat, o Christus, God!

Een onmetelijke zuivere vreugde smakend,

Door de eindeloze eeuwen van de eeuwen. Amen.

Slotgebeden

Na de voetwassing reinigt de celebrant zijn handen, doet de kazuivel weer aan en zingt :

Pater noster **secreto**.
 V. Et ne nos indúcas in tentatiónem. R. Sed libera nos a malo.

V. Tu mandásti mandáta tua, Dómine. R. Custodíri nimis.

Onze Vader, **in stilte**.
 V. En leid ons niet in bekoring. R. Maar verlos ons van het kwade.

V. Gij hebt bevelen gegeven, o Heer. R. Zij moeten getrouw onderhouden worden.

Ÿ. Tu lavásti pedes
discipulórum tuórum.
R̄. Opera mánuum tuá-
rum ne despicias.

Ÿ. Dómine, exáudi
oratiónem meam. R̄.
Et clamor meus ad te
véniat.

Ÿ. Dóminus vobís-
cum. R̄. Et cum spírítu
tuo.

Orémus.

A désto, Dómine, quæ-
sumus, officio ser-
vitútis nostræ : et quia
tu discípulis tuis pedes
laváre dignátus es, ne
despicias ópera má-
nuum tuárum, quæ no-
bis retinénda mandá-
sti : ut, sicut hic nobis
et a nobis exterióra
abluúntur inquinamén-
ta; sic a te ómnium no-
strum interióra lavén-
tur peccáta. Quod ipse
præstáre dignéris, qui
vivis et regnas Deus :
per ómnia sæcula sæ-
culórum.

R̄. Amen.

Ÿ. Gij hebt de voeten van
uw leerlingen gewassen. R̄.
Versmaad het werk van uw
handen niet.

Ÿ. Heer, verhoor mijn
gebed. R̄. En mijn geroep
dringe tot U door.

Ÿ. De Heer zij met u.
R̄. Hij weze ook met u.

Laat ons bidden.

Wij bidden U, Heer,
wees tegenwoordig
bij ons dienstwerk, en daar
Gij zelf U gewaardigd hebt
de voeten van uw leerlingen
te wassen, versmaad niet
het werk van uw handen,
dat Gij ons bevolen hebt
in ere te houden opdat,
gelijk hier van ons en door
ons uitwendige onreinheden
worden weggewassen, zo
ook door U ons aller in-
wendige zonden mogen wor-
den uitgewist. Gewaardig
U ons dit te verlenen, Gij,
die leeft en heerst, God,
door alle eeuwen der eeu-
wen.

R̄. Amen.

Offerandezang (*Ps. 117, 16 en 17*)

Déxtera Dómini fecit
virtútem, déxtera Dó-
mini exaltávit me :
non móriar, sed vivam,

De rechterhand des He-
ren deed wonderen : de
rechterhand des Heren hief
mij omhoog : ik zal niet

et narrábo ópera Dó- | sterven maar leven, en de
mini. | werken des Heren verkonden-
digen.

De toebereiding van de offergaven, blz. 25.

Behalve de gewone offergaven (de grote hostie en de wijn) worden bij de offerande nu ook een of twee cibories met kleine hosties voor de gelovigen naar het altaar gebracht voor de Communie in deze Avondmis en in de Communiedienst van Goede Vrijdag.

Gebed over de offergaven

Ipse tibi, quæsumus, | **W**ij bidden U, Heer,
Dómine, sancte Pa- | heilige Vader, al-
ter, omnipotens ætérne | machtige eeuwige God :
Deus, sacrificium no- | moge Jesus Christus zelf,
strum reddat accéptum, | uw Zoon, onze Heer, ons
qui discipulis suis in | offer voor U welgevallig
sui commemoratiónem | maken, Hij die dit op deze
hoc fieri hodiérna tra- | dag aan zijn leerlingen
ditióne monstrávit, Ie- | heeft toevertrouwd om het
sus Christus, Fílius tuus | te doen tot zijn gedachte-
Dóminus noster : Qui | nis. Die met U leeft en
tecum vivit et regnat. | heerst.

Prefatie van het H. Kruis, blz. 28 en verder tot blz. 30.

Het volgende gedeelte van het eucharistisch dankgebed, van af het Communicántes tot aan de consecratie, is vandaag als volgt :

DE hoogheilige dag herdenkend, waarop onze Heer Jesus Christus voor ons is overgeleverd, offeren wij in gemeenschap met hen, van wie wij de gedachtenis vieren : allereerst van de glorierijke Maria, altijd maagd, de Moeder van God en onze Heer Jesus Christus, alsook van uw heilige apostelen en martelaren Petrus en Paulus, Andreas, Joannes, Thomas, Jacobus, Filippus, Bartholomeus, Mattheus, Simon en Thaddeus, Linus, Cletus, Clemens, Sixtus, Cornelius, Cyprianus, Laurentius, Chrysogonus, Joannes en Paulus, Cosmas en Damianus en al uw heiligen : verleen door hun verdiensten en gebeden, dat wij in alle omstandigheden door uw beschermende hulp mogen gesterkt worden. Door Christus, onze Heer. Amen.

Wil dan, Heer, deze offerande van ons uw dienaren en van geheel uw christenvolk, die wij U opdragen ter herdenking van de dag, waarop onze Heer Jesus Christus de mysteriën van zijn Lichaam en Bloed aan zijn leerlingen ter viering heeft overgeleverd, goedgunstig aanvaarden; doe onze levensdagen in uw vrede verlopen; gelief ons te ontrukken aan de eeuwige verwerping en op te nemen onder het getal van uw uitverkorenen. Door Christus, onze Heer. Amen.

En gewaardig U, God, deze offerande in alle opzichten te zegenen, te aanvaarden en goed te keuren, haar geestelijk en welgevallig te maken, zodat zij voor ons het Lichaam en Bloed worde van uw beminde Zoon, onze Heer Jesus Christus.

Die op de dag, voordat Hij voor ons en aller verlossing ging lijden, dit is op de dag van heden, het brood nam in zijn heilige en aanbiddelijke handen, en zijn ogen ten hemel geheven naar U God, zijn almachtige Vader, onder dankzegging het zegende, brak en aan zijn leerlingen gaf met de woorden :

Neemt en eet hiervan allen.
Want dit is Mijn Lichaam

Voor het vervolg van het eucharistisch dankgebed, zie blz. 32.

Communiezang (*Ant. Ioh. 13, 12, 13 en 15*)

Terwijl de celebrant de H. Communie uitreikt, mag deze zang als een refrein dienen, dat afwisselend gezongen wordt met de verzen van de psalmen 22, 103 en 150.

Dóminus Iesus, postquam cenávit cum discípulis suis, lavit pedes eórum, et ait illis : « Scitis quid fécerim vobis ego, Dóminus et Magíster? Exémplum dedi vobis, ut et vos ita faciátis ».

Toen de Heer Jesus met zijn leerlingen het avondmaal had gehouden, waste Hij hun de voeten en sprak tot hen : Begrijpt gij wat Ik aan u heb gedaan, Ik, uw Heer en Meester? Ik heb u een voorbeeld gegeven opdat ook gij zo zoudt doen.

Gebed na de Communie

Refécti vitálibus ali-
 méntis, quæsumus, **G**esterkt door het leven-
 Dómine Deus noster : smekend voedsel,
 ut, quod témpore no- smeken wij, Heer, onze God,
 stræ mortalitátis exsé- laat ons hetgeen wij in dit
 quimur, immortalitá- sterfelijk leven vieren, door
 tis tuæ múnere conse- de gave van uw onsterfelijk-
 quámur. Per Dóminum. heid verwerven. Door onze
 Heer Jesus Christus.

Na het *Benedicámus Dómino* en het stil gebed *Pláceat tibi, sancta Trínitas* ontvangt de priester aanstonds de koorkap voor de processie met de geconsacreerde *HH. Hosties* naar het rustaltaar.

DE PROCESSIE

Deze processie van Witte Donderdag bestond oudtijds niet. De H. Kerk vond het echter passend op de dag van de Instelling een bijzondere eer te bewijzen aan het H. Sacrament. Dit gebruik, dat reeds in de XI eeuw in zwang kwam, werd echter niet algemeen vóór het einde der XIVe eeuw. Toen bestond reeds meer dan honderd jaar het Sacramentsfeest, waarvoor de H. Thomas van Aquino de hymne *Pange lingua* had gedicht. Wijl de tekst ervan goed voor deze omstandigheid paste, kwam men er toe, ze te zingen bij het overdragen van de ciborie met de heilige Hosties voor de communiedienst van Goede Vrijdag naar het rustaltaar.

Wat de versiering van het rustaltaar aangaat, wil de H. Kerk dat het bijkomstige (bloemen, enz.) niet het hoofdzakelijke (het H. Sacrament) uit het oog doet verliezen; er moet een strenge soberheid bij aan de dag worden gelegd.

Zodra de mis ten einde is, ontvangt de celebrant een witte koorkap en doet vóór het altaar wierook in twee wierookvaten zonder die te zegenen; daarna knielt hij in het midden, en bewierookt het H. Sacrament. Dan reikt de diaken hem staande de ciborie met de *HH. Hosties* over, en bedekt die met de uiteinden van het schoudervelum. Zo begeeft de priester zich met de diaken aan zijn rechter- en de subdiaken aan zijn linkerkzijde onder het baldakijn naar de plaats, waar de *HH. Hosties* voor de communie van de volgende dag bewaard zullen worden, terwijl twee acolieten het Allerheiligste voortdurend bewieroken.

Onder de processie zingt men deze hymne :

Pange, lingua, glorió- **B**ezing, mijn tong, het
 sí mysterie van het glo-
 Córporis mystérium, rievolle Lichaam en het

Sanguínisque pretiósí,
 Quem in mundi pré-
 tium
 Fructus ventris generósi
 Rex effúdit Géntium.

Nobis datus, nobis
 natus
 Ex intácta Vírgine,
 Et in mundo conver-
 sátus,
 Sparso verbi sémine,
 Sui moras incolátus
 Miro clausit órdine.

In suprémæ nocte
 cœnæ
 Recúmbens cum frátri-
 bus,
 Observáta lege plene
 Cibis in legálibus,
 Cibum turbæ duodénæ
 Se dat suis mánibus.

Verbum caro, panem
 verum
 Verbo carnem éfficit;
 Fitque sanguis Christi
 merum :
 Et si sensus déficit,
 Ad firmándum cor sín-
 cérum
 Sola fides súfficit.

kostbaar Bloed, dat de
 Koning der volken, die
 vrucht uit een milde schoot,
 tot losprijs van de wereld
 heeft vergoten.

Ons gegeven, ons gebo-
 ren uit een ongerepte maagd,
 na op aarde verkeerd en er
 het zaad van het Woord uit-
 gestrooid te hebben, sloot
 Hij de tijd van zijn verblijf
 op aarde, met een wonder-
 bare wilsbeschikking af.

In de nacht van het
 Laatste Avondmaal, met
 de broeders aanliggend, en
 na ten volle de wet aangaan-
 de het paasmaal onderhou-
 den te hebben, geeft Hij
 zich met eigen handen aan
 de groep van twaalf tot
 spijs.

Het mensgeworden
 Woord verandert door zijn
 woord waarachtig brood in
 zijn Vlees, en het Bloed van
 Christus wordt een drank.
 En, schiet het zintuig hier
 tekort : om het oprecht ge-
 moed te steunen, is het ge-
 loof alleen voldoende.

Wanneer men bij het rustaltaar is gekomen, plaatst de cele-
 brant het H. Sacrament op het altaar en bewierookt het wederom.
 Intussen zingt men :

Tantum ergo Sacra-
 méntum
 Venerémur cernui :
 Et antiqúum documén-
 tum

Eren wij dan, diep gebo-
 gen, een zo heilig sacra-
 ment, en dat de Oude
 Wet nu wijke voor een
 nieuwe ritus; wat de zin-

Novo cedat rítui :
 Præstet fides supple-
 méntum
 Sénsuum deféctui.
 Genitóri, Genitóque
 Laus et jubilatío,
 Salus, honor, virtus
 quoque
 Sit et benedíctio :
 Procedéti ab Utróque
 Compar sit laudátio.
 Amen.

nen niet vermogen, worde
 door het geloof aangevuld.

Aan de Vader en de Zoon
 zij lof en jubelzang, heil,
 eer, hulde en zegen; en
 brengen wij ook gelijke lof
 aan Hem, die uit Beiden
 voortkomt. Amen.

Nadat het *Tantum ergo* geëindigd is, wordt de ciborie met de
 HH. Hosties in het gereed staande tabernakel geborgen.

In stilte geschiedt nu een korte aanbidding. Daarna keren
 celebrant en assistenten naar de sacristie terug. Vervolgens heeft
 de altaarontbloting plaats.

DE ONTBLOTING VAN DE ALTAREN

Dit zeer oud gebruik heeft een diepzinnige betekenis. Eerst
 en vooral wordt daardoor beduid de tijdelijke opschorsing van
 het H. Misoffer : op Goede Vrijdag heeft immers slechts een
 communiedienst plaats en op Paaszaterdag blijft bovendien de
 H. Communie achterwege. Ook ziet men er een zinnebeeld in
 van de vernederende ontkleding, waaraan de Zaligmaker bij zijn
 lijden onderworpen werd : het altaar verbeeldt immers Christus.
 Daarom wordt onder de ontbloting psalm 21 gebeden, waarin
 voorspeld staat, dat de klederen van de Messias verdeeld zouden
 worden. Overigens is hetgeen in deze psalm gezegd wordt, geheel
 en al toepasselijk op Christus. Hijzelf heeft dit te verstaan ge-
 geven, toen Hij op het kruishout het eerste vers van ps. 21 luid-
 op bad.

Bekleed met albe en paarse stool, ontbloot de celebrant de
 altaren, terwijl hij de volgende antifoon en psalm bidt :

Ant. (Ps. 21, 19.) Dí-
 vidunt sibi vestiménta
 mea, et de veste mea
 mittunt sortem.

Ant. Zij verdelen mijn
 klederen onder elkaar en
 werpen het lot over mijn
 gewaad.

Psalm 21

Deus meus, Deus
 meus, quare me
 dereliquísti? * Longe | **M**ijn God, mijn God,
 waarom hebt Gij mij
 verlaten? Ver houdt Gij U

abes a précibus, a verbis clamóris mei.

Deus meus, clamo per diem, et non exáudis, * et nocte, et non atténdis ad me.

Tu autem in sanctuário hábitas, * laus Israël.

In te speravérunt patres nostri, * speravérunt et liberásti eos;

Ad te clamavérunt et salvi facti sunt, * in te speravérunt et non sunt confúsi.

Ego autem sum vermis et non homo, * oppróbrium hóminum et despéctio plebis.

Omnes vidéntes me derident me, * didúcut lábia, ágitant caput :

« Confidit in Dómino : liberet eum, * eripiat eum, si díligit eum ».

Tu útique duxísti me inde ab útero; * secúrum me fecísti ad úbera matrís meæ.

Tibi tráditus sum inde ab ortu, * ab útero matrís meæ Deus meus est tu.

Ne longe stéteris a me, quóniam tríbulor; * prope esto : quia non est adjútor. —

Circúmstant me ju-

van mijn gebeden en jammerklachten.

Mijn God, ik roep bij dag en Gij verhoort mij niet; bij nacht en Gij slaat geen acht op mij.

Toch woont Gij in het heiligdom, Gij, de roem van Israël.

Op U hoopten onze vaderen; zij hoopten op U en Gij hebt hen verlost.

Tot U riepen zij, en zij werden gered; op U vertrouwden zij, en werden niet beschaamd.

Ik echter ben een worm en geen mens, versmaad door de mensen en veracht door het volk.

Allen die mij zien, verachten mij; zij trekken hun lippen op en schudden het hoofd :

Hij heeft zich op de Heer verlaten; dat die hem bevrijde en redde als Hij hem bemint.

Maar Gij hebt mij geleid van de moederschoot af; Gij hebt mij veilig gehouden aan de borsten van mijn moeder.

U werd ik toevertrouwd vanaf mijn ontstaan; vanaf de schoot van mijn moeder zijt Gij mijn God.

Sta niet ver van mij, want ik word gekweld; wees nabij, want er is geen helper.

Vele jonge stieren om-

vénci multi, * tauri Basan cingunt me.

Apériunt contra me os suum, * sicut leo rapax et rúgiens.

Sicut aqua effúsus sum, * et disjúncta sunt ómnia ossa mea :

Factum est cor meum tamquam cera, * liquésцит in viscéribus meis.

Aruit tamquam testa guttur meum, et lingua mea adhæret fáucibus meis, * et in púlverem mortis deduxísti me.

Etenim circúmstant me canes multi, * cáterva male agéntium cingit me.

Fodérunt manus meas et pedes meos, * dinumeráre possum ómnia ossa mea.

Ipsi vero aspíciunt et vidéntes me lætántur; dívidunt sibi induménta mea, * et de veste mea mittunt sortem.

Tu autem, Dómine, ne longe stéteris : * auxiliúm meum, ad júvándum me festína.

Eripe a gládio ánimam meam, * et de manu canis vitam meam;

Salva me ex ore leónis * et me míserum a cór nibus bubalórum. —

Enarrábo nomen

sluiten mij; buffels van Basan omringen mij.

Zij sperren hun muil naar mij open, als een roofgierige, brullende leeuw.

Als water ben ik uitgenomen en al mijn beenderen zijn ontwricht.

Mijn hart is week als was; het smelt weg in mijn binnenste.

Mijn keel is droog als een potscherf, en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; Gij leidt mij in het stof van de dood.

Want vele honden omringen mij; een bende boosdoeners omsingelt mij.

Mijn handen en voeten hebben ze doorboord en al mijn beenderen kan ik tellen.

Ze staan mij aan te kijken en verheugen zich; zij verdelen mijn klederen onder elkaar en werpen het lot over mijn gewaad.

Maar houdt Gij U toch niet ver, o Heer; mijn Hulp, haast U om mij te helpen.

Ontruk mijn ziel aan het zwaard; en mijn leven aan de klauw van de hond.

Red mij uit de muil van de leeuw; mij, ongelukkige, van de horens der buffels.

Dan zal ik uw Naam aan

tuum frátribus meis, * in médio cœtu laudábo te.

« Qui timétis Dóminum, laudáte eum; univérsum semen Jacob, celebráte eum : * timéte eum omne semen Israëel.

Neque enim sprevit nec fastidívit misériam míseri; neque abscóndit fáciem suam ab eo * et, dum clamávit ad eum, audívit eum ».

A te venit laudátio mea in cœtu magno, * vota mea reddam in conspéctu timéntium eum.

Edent páuperes et saturabúntur; laudábunt Dóminum, qui quærunt eum : * « vivant corda vestra in sæcula ». —

Recordabúntur et converténtur ad Dóminum * univérsi fines terræ;

Et procúmbent in conspéctu ejus * univérsæ famíliæ géntium,

Quóniam Dómini est regnum, * et ipse dominátur in géntibus.

Eum solum adorábunt omnes qui dórmiunt in terra, * coram eo curvabúntur omnes, qui descéndunt in púlverem. —

mijn broeders verkonden; in volle vergadering U loven :

Gij, die de Heer vreest, looft Hem; gij, Jacob's kroost, verheerlijkt Hem; gij, zonen van Israëel, vreest Hem allen.

Want nooit heeft Hij de ellende van de ongelukkige versmaad of veracht, noch zijn gelaat voor hem verborgen; maar toen ik tot Hem riep, heeft Hij mij verhoord.

Van U komt mijn lof in de volle vergadering; mijn geloften zal ik vervullen ten aanschouwen van die Hem vrezen.

De armen zullen eten en verzadigd worden; die de Heer zoeken, zullen Hem loven : uw harten zullen leven voor eeuwig.

Alle landen der aarde zullen het gedenken en zich tot de Heer bekeren.

En alle stammen der volken zullen voor zijn aanschijn nedervallen.

Want aan de Heer komt het koningschap toe; Hij is de heerser der volken.

Allen, die onder de aarde rusten, zullen Hem alleen aanbidden; en allen, die in het stof zinken, zullen voor Hem buigen.

Et ánima mea ipsi
vivet, * semen meum
sérviet ei,

Narrábit de Dómino
generatióni ventúræ, *
et annuntiábunt justí-
tiam ejus pópulo, qui
nascétur : « Hæc fecit
Dóminus ».

Ant. Dívidunt sibi
vestiménta mea, et de
veste mea mittunt sor-
tem.

En mijn ziel zal voor Hem
leven, en mijn nageslacht
Hem dienen.

Aan het komend geslacht
zal het van God verhalen,
en van zijn gerechtigheid
spreken aan het wordende
volk : Het is de Heer, die
dit heeft gedaan.

Ant. Zij verdelen mijn
klederen onder elkaar en
werpen het lot over mijn
gewaad.

Na de altaarontbloting worden in het koor de completeen
gezegd. Intussen begint bij het rustaltaar de aanbidding van het
Allerheiligste tot aan middernacht.

HET GEWONE DER H. MIS

VOORBEREIDINGSGEBEDEN

Terwijl het koor bij de intrede van de priester de introitus zingt, bidt de priester aan de voet van het altaar gekomen, als persoonlijke voorbereiding, met zijn assistenten de schuldbelijdenis. Op Palmzondag en in de Paasnacht valt ook dit gedeelte van de voetgebeden weg, daar de voorafgaande plechtigheden de priester dan al voldoende gereed hebben gemaakt voor het H. Misoffer.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Ant. Ik zal opgaan tot het altaar van God.

Ry. Tot God, de blijdschap van mijn jeugd.

V. Onze hulp is in de naam des Heren.

Ry. Hij heeft hemel en aarde gemaakt.

Ik beken aan de almachtige God, aan de heilige Maria, altijd maagd, aan de heilige aartsengel Michaël, aan de heilige Joannes de Doper, aan de heilige apostelen Petrus en Paulus, aan alle heiligen en aan u, broeders, dat ik veel gezondigd heb, door gedachten, woorden en daden. Het is mijn schuld, het is mijn schuld, het is mijn allergrootste schuld.

Daarom bid ik de heilige Maria, altijd maagd, de heilige aartsengel Michaël, de heilige Joannes de Doper, de heilige apostelen Petrus en Paulus, alle heiligen en u, broeders, voor mij te willen bidden bij de Heer, onze God.

V. De almachtige God weze u genadig, vergeve u uw zonden en geleide u ten eeuwigen leven.

Ry. Amen.

Nu volgt de schuldbelijdenis in naam van het volk door de assistenten of de misdienaars. U, broeders, wordt vervangen door : U, Vader.

V. De almachtige God weze u genadig, vergeve u uw zonden en geleide u ten eeuwigen leven.

Ry. Amen.

∇. Kwijtschelding, vrijspraak en vergiffenis onzer zonden verlene ons de almachtige en barmhartige Heer.

Ry. Amen.

Slot van de voetgebeden

∇. God, wend U tot ons en wij zullen leven.

Ry. En uw volk zal zich in U verblijden.

∇. Toon ons, Heer, uw barmhartigheid.

Ry. En maak ons aan uw verlossing deelachtig.

∇. Heer, verhoor mijn gebed.

Ry. En mijn geroep dringe tot U door.

∇. De Heer zij met u.

Ry. Hij weze ook met u.

Laat ons bidden.

De priester gaat het altaar op en zegt :

Heer, wij smeken U : neem onze ongerechtigheden van ons weg, opdat wij met een zuiver hart het Heilige der Heiligen mogen binnengaan. Door Christus, onze Heer. Amen.

De priester kust het altaar en zegt :

Wij bidden U, Heer, bij de verdiensten van uw heiligen, wier relikwieën hier rusten, en van alle heiligen : wil al mijn zonden vergeven. Amen.

Na de voetgebeden bewierookt de priester het altaar; op Witte Donderdag ook als hij alleen de H. Mis opdraagt. Eerst zegent hij de wierook als volgt :

Moogt gij gezegend worden door Hem, tot wiens eer gij gaat branden. Amen.

GEBEDSDIENST

Kyrie

Wij bevelen zingend de noden van de Kerk bij Christus aan.

Kyrie, eléison.

Christe, eléison.

Kyrie, eléison.

Heer, heb medelijden.
(3 maal)

Christus, heb medelijden.
(3 maal)

Heer, heb medelijden.
(3 maal)

Gloria

Op Witte Donderdag en in de Paasnacht zingen wij dit loflied op de H. Drieuldigheid. Op beide dagen worden dan de klokken geluid en rinkelen de misdienaars met de bellen. De eerste maal ten afscheid van de vreugdestemming bij het ingaan van de gedenkdagen van Christus' lijden en dood; in de Paasnacht als uiting van blijdschap over Christus' opstanding.

Gloría in excélsis Deo, et in terra pax homínibus bonæ voluntátis. Laudámus te, benedícimus te, adorámus te, glorificámus te, grátias ágimus tibi propter magnam glóriam tuam : Dómine Deus, Rex cæléstis, Deus Pater omnípotens. Dómine Fili unigénite, Iesu Christe; Dómine Deus, Agnus Dei, Fílius Patris : Qui tollis peccáta mundi, miserére nobis; qui tollis peccáta mundi, súscipe deprecationem nostram; qui sedes ad dexteram Patris, miserére nobis. Quóniam tu solus Sanctus, tu solus Dóminus, tu solus Altíssimus : Iesu Christe, cum Sancto Spíritu : in glória Dei Patris. Amen.

Heerlijkheid in den hoge aan God en vrede op aarde aan de mensen van goede wil. Wij loven U, wij prijzen U, wij aanbidden U, wij vereren U, wij zeggen U dank om uw grote heerlijkheid. Heer God, hemelse Koning, almachtige Vader, God. Heer, eniggeboren Zoon, Jesus Christus. Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader, die de zonden van de wereld wegneemt, heb medelijden met ons. Gij, die de zonden van de wereld wegneemt, aanvaard onze smeekbede. Gij, die zetelt aan de rechterhand van de Vader, heb medelijden met ons. Want Gij alleen zijt heilig, Gij alleen de Heer, Gij alleen de Allerhoogste, Jesus Christus, tezamen met de Heilige Geest in de heerlijkheid van God de Vader. Amen.

Gebed van de dag

De priester nodigt allen uit tot aandacht voor het hoogtepunt van de gebedsdienst, het gebed van de dag, dat hij in aller naam gaat zeggen.

Pr. Dóminus vobiscum.

Allen. Et cum spírítu tuo.

ŷ. De Heer zij met u.

Ry. Hij weze ook met u.

LEERDIENST

Na het gebed van de dag zingt de subdiaken een gedeelte uit de brieven van de apostel Paulus, het epistel; daarna zingt het koor het graduale, de tractus of het allelujagezang, waaronder het volk de gelegenheid gelaten wordt om nog even over de lezing van het epistel na te denken. Ondertussen wordt aan het altaar alles voorbereid voor de zang van het evangelie. De priester zegent eerst de wierook.

Moogt gij gezegend worden door Hem, tot wiens eer gij gaat branden. Amen.

Daarna bidt de diaken geknield :

ZUIVER mijn hart en mijn lippen, almachtige God, die de lippen van de profeet Isaïas met een gloeiende kool gezuiverd hebt. Wil mij in uw liefdevolle barmhartigheid zó reinigen, dat ik waardig uw heilig evangelie kan verkondigen. Door Christus, onze Heer. Amen.

Vervolgens vraagt de diaken de zegen :

Heer, wil mij zegenen.

De priester zegent de diaken :

De Heer weze in uw hart en op uw lippen, opdat gij waardig en behoorlijk zijn evangelie zoudt verkondigen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Daarna verkondigt de diaken de blijde boodschap van het evangelie, nadat hij eerst vol eerbied het boek, dat het Woord Gods bevat, bewierookt heeft. Na het evangelie laat de subdiaken het evangelieboek kussen door de priester, die daarbij zegt :

Mogen door de woorden van het evangelie onze zonden worden uitgewist.

De diaken bewierookt daarna de priester.

DE TOEBEREIDING VAN DE OFFERGAVEN

Pr. Dóminus vobiscum.

Allen. Et cum spírítu tuo.

ÿ. De Heer zij met u.

Ry. Hij weze ook met u.

Offerandezang

Onder dit gezang brachten vroeger de gelovigen hun offergaven naar het altaar. Terwijl het koor zingt, maken ook zij zich gereed om zich straks bij het grote Offer van Christus aan te sluiten. Ondertussen voltrekt de priester aan het altaar eerst de opdracht van brood en wijn.

Anvaard, heilige Vader, almachtige, eeuwige God, deze onbevleete offerande, die ik, uw onwaardige dienaar, U, mijn levende en ware God, opdraag voor mijn ontelbare zonden, beledigingen en nalatigheden, voor allen die mij omringen, alsook voor alle levende en overleden gelovigen : moge deze offerande voor mij en hen een bron van verlossing zijn ten eeuwigen leven. Amen.

God, die de menselijke natuur in al haar adel op een bewonderenswaardige wijze hebt geschapen en nog bewonderenswaardiger hebt hersteld, laat ons door het geheim van dit water en deze wijn delen in de godheid van Hem, die aan onze mensheid heeft willen deelachtig worden, Jesus Christus, uw Zoon, onze Heer, die als God met U leeft en heerst in de eenheid met de Heilige Geest, door alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Wij offeren U, Heer, de kelk van de verlossing en smeken uw goedheid, dat hij als een aangename geur voor uw goddelijke majesteit mag opstijgen tot onze verlossing en die van heel de wereld. Amen.

Mogen wij, o Heer, om onze eenvoud van geest en ons vermorzeld hart door U aangenomen worden, en ons offer voltrekke zich vandaag zó voor uw aanschijn, dat het U behage, Heer God.

Kom, Heiligmaker, almachtige, eeuwige God, en zegen dit offer, dat voor uw heilige naam bereid is.

Bewieroking van offergaven en altaar :

Door de voorspraak van de heilige aartsengel Michaël, die verscheen aan de rechterzijde van het reukaltaar, en van al zijn uitverkorenen, gelieve

de Heer deze wierook te zegenen en als een welgevallig reukoffer te aanvaarden. Door Christus, onze Heer. Amen.

Heer, stijge deze wierook, door U gezegend, tot U op, en dale uw erbarming over ons neder.

Als wierook stijge mijn beê tot U op, als een avondhulde mijn heffende handen. Heer, zet een wacht aan mijn mond en bewaak de deur van mijn lippen. Neig mijn hart niet heen naar het slechte om goddeloos kwaad te bedrijven.

De Heer ontsteke in ons het vuur van zijn liefde en de vlam van een eeuwig beminnen. Amen.

Handwassing (Ps. 25, 6-12)

Ik was mijn handen in onschuld en sta rond uw altaar, o Heer, om U een loflied te zingen en al uw wonderen te melden. Heer, ik bemin het huis waar Gij toeft, de woonplaats van uw heerlijkheid. Werp mij niet weg met de zondaar, mijn leven niet met de moordenaars, aan wier handen misdaad kleeft, wier rechterhand is omgekocht. Neen, ik wandel in onschuld; red mij dus, Heer, en wees mij genadig! Mijn voet staat in de gerechtigheid vast; ik zal U loven, o Heer, in de volle gemeente.

In de Paasnacht wordt er aan toegevoegd :

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Zoals het was in het begin, en nu en altijd, en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Gebogen in het midden van het altaar bidt de priester :

Aanvaard, Heilige Drievuldigheid, deze offerande, die wij U aanbieden ter gedachtenis van het lijden, de verrijzenis en de hemelvaart van onze Heer Jesus Christus; en ter ere van de heilige Maria, altijd maagd, de heilige Joannes de Doper de heilige apostelen Petrus en Paulus, de heiligen wier relikwieën hier rusten en alle heiligen : zij weze voor hen een vermeerdering van eer en voor ons van ver-

lossing, en mogen zij onze voorsprekers zijn in de hemel, zij wier gedachtenis wij vieren op aarde. Door Christus, onze Heer. Amen.

Daarna wendt hij zich tot het volk :

☩. Bidt, broeders, opdat mijn en uw offer moge aanvaard worden door God, de almachtige Vader.

Ry. De Heer neme het offer uit uw handen aan tot lof en eer van zijn Naam, ten bate ook van ons en van heel zijn heilige Kerk. Amen.

Daarna bidt de priester het stille gebed over de offergaven, de Secreta, die voor iedere dag verschillend is. Hij eindigt de secreta met luide stem :

Pr. Per ómnia sæcula
sæculórum.

Allen. Amen.

☩. Door alle eeuwen der
eeuwen.

Ry. Amen.

HET EUCHARISTISCH DANKGEBED

Pr. Dóminus vobís-
cum.

Allen. Et cum spí-
ritu tuo.

Pr. Sursum corda.

Allen. Habémus ad
Dóminum.

Pr. Grátias agámus
Dómino Deo nostro.

Allen. Dignum et
justum est.

☩. De Heer zij met u.

Ry. Hij weze ook met u.

☩. Omhoog de harten.

Ry. Wij hebben ze tot de
Heer verheven.

☩. Laten wij aan de Heer,
onze God, het dankgebed
zeggen.

Ry. Passend en billijk is
het.

Prefatie van het H. Kruis op Palmzondag en Witte Donderdag

Vere dignum et iu-
stum est, æquum
et salutáre, nos tibi
semper et ubique grá-
tias ágere : Dómine,
sancte Pater, omnípo-

Het is waarlijk passend en
billijk, redelijk en heil-
brengend, U altijd en overal
dank te zeggen, Heer, hei-
lige Vader, almachtige eeu-
wige God. Die de verlos-

tens ætérne Deus : Qui salútem humáni géneris in ligno Crucis constituísti : ut, unde mors oriebátur, inde vita resúrgeret : et, qui in ligno vincébat, in ligno quoque vincerétur : per Christum Dóminum nostrum. Per quem maiestátem tuam laudant Angeli, adórant Dominatiónes, tremunt Potestátes. Cæli, cælorúmque Virtútes, ac beáta Séraphim, sócia exsultatióne concélebrant. Cum quibus et nostras voces ut admítti iúbeas, deprecámur, súplici confesióne dicétes :

Allen. Sanctus.

Prefatie in de Paasnacht

Vere dignum et iustum est, æquum et salutáre : Te quidem, Dómine, omni témpore, sed in hac potíssimum nocte gloriósius prædicáre, cum Pascha nostrum immolátus est Christus. Ipse enim verus est Agnus, qui ábstulit peccáta mundi. Qui mortem nostram moriéndó destrúxit, et vitam resurgéndo reparávit. Et ideo cum Angelis et Archángelis,

sing van het menselijk geslacht in het kruishout geplaatst hebt; opdat, waaruit de dood is ontstaan, daaruit ook het leven zou oprijzen; en opdat hij die door het hout overwon, ook door het hout zou overwonnen worden : door Christus, onze Heer. Door Hem prijzen de engelen uw majesteit, aanbidden U de heerschappijen, omgeven U de machten met heilige schroom en vieren U de hemelen, de krachten der hemelen en de zalige serafijnen met eenparig gejubel. Wij vragen U : wil tezamen met hun zangen ook de onze aanvaarden, nu wij in nederige lofprijzing zeggen : Heilig...

Het is waarlijk passend en billijk, redelijk en heilbrengend, U weliswaar te allen tijde, maar dan toch heel bijzonder deze nacht met nog meer jubel uw lof te verkondigen, nu ons Paaslam Christus is geslacht. Hij is immers het ware Lam, dat de zonden van de wereld heeft weggenomen. Die door te sterven onze dood heeft vernietigd en door te verrijzen het leven heeft hersteld. En daarom zingen wij met

cum Thronis et Dominationibus, cumque omni militia cælestis exercitus, hymnum gloriæ tuæ cānimus, sine fine dicentes :

Allen. Sanctus.

de engelen en aartsengelen, de tronen en heerschappijen en met gans de hemelse legerschaar een loflied op uw heerlijkheid, zonder ophouden zeggend : Heilig...

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dóminus Deus Sábaoth. Pleni sunt cæli, et terra glória tua. Hosánna in excélsis. Benedictus qui venit in nómine Dómini. Hosánna in excélsis.

Heilig, Heilig, Heilig de Heer, de God der Heerscharen. Vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid. Hosanna in den hoge. Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren. Hosanna in den hoge.

De priester bidt voor de strijdende Kerk :

Udan, goedertierenste Vader, bidden en vragen wij nederig door Jesus Christus, uw Zoon, onze Heer, dat Gij zoudt willen aanvaarden en zegenen deze gaven, deze giften, deze heilige offeranden zonder smet; wij bieden ze U aan allereerst voor uw heilige, katholieke Kerk : wil haar over heel de aarde uw vrede verlenen, haar beschermen, tot de eenheid brengen en besturen; alsook voor uw dienaar, onze paus N., en voor onze bisschop N. en alle rechtgelovige bisschoppen, die instaan voor het katholieke en apostolische geloof.

Gedenk, Heer, uw dienaren en dienaressen N. en N. en alle omstanders, wier geloof U bekend en wier trouw U gebleken is (voor wie wij U offeren). Zij bieden U dit lofoffer aan voor zichzelf en voor al de hunnen, om de verlossing van hun ziel en de hoop op een bestendige zaligheid. Aan U, de eeuwige, levende en ware God brengen zij hun offergaven.

Wat in het volgende gedeelte tussen twee lijntjes staat, wordt gebeden in de Paasnacht; de gebeden met een * aangegeven, worden bij de Avondmaalsmis van Witte Donderdag in een enigszins gewijzigde vorm gezegd, men vindt ze op blz. 13.

De priester gedenkt de zegepralende Kerk :

* **W**ij offeren U in gemeenschap met hen, van wie wij de gedachtenis vieren :

In de Paasnacht begint dit gebed als volgt :

De hoogheilige nacht herdenkend van de verrijzenis van onze Heer Jesus Christus naar het vlees, offeren wij in gemeenschap met hen, van wie wij de gedachtenis vieren :

allereerst van de glorierijke Maria, altijd maagd, Moeder van God en onze Heer Jesus Christus; doch ook van uw heilige apostelen en martelaren Petrus en Paulus, Andreas, Jacobus, Joannes, Thomas, Jacobus, Philippus, Bartholomeus, Mattheus, Simon en Thaddeus, Linus, Cletus, Clemens, Sixtus, Cornelius, Cyprianus, Laurentius, Chrysogonus, Joannes en Paulus, Cosmas en Damianus en al uw heiligen : verleen door hun verdiensten en gebeden, dat wij in alle omstandigheden door uw beschermende hulp mogen gesterkt worden. Door Christus, onze Heer. Amen.

Laatste offergebeden vóór de consecratie :

* **W**il dan, Heer, deze offerande van ons, uw dienaren en van heel uw christenfamilie goedgunstig aanvaarden;

In de Paasnacht wordt er bijgevoegd :

die wij U ook opdragen voor hen, die Gij in uw goedheid hebt doen herboren worden uit het water en de H. Geest, hun de vergiffenis van al hun zonden schenkend;

doe onze levensdagen in uw vrede verlopen; gelief ons te ontrukken aan de eeuwige verwerping en op te nemen onder het getal van uw uitverkorenen. Door Christus, onze Heer. Amen.

En gewaardig U, God, deze offerande in alle opzichten te zegenen, te aanvaarden en goed te keuren, haar geestelijk en U welgevallig te maken,

zodat zij voor ons het Lichaam en Bloed worde van uw beminde Zoon, onze Heer Jesus Christus.

Consecratie

* **D**ie op de dag vóór zijn lijden brood nam in zijn heilige en aanbeddelijke handen en zijn ogen ten hemel geheven naar U, God, zijn almachtige Vader, onder dankzegging het zegende, brak en aan zijn leerlingen gaf met de woorden :

Neemt en eet hiervan allen, want dit is mijn Lichaam.

Op gelijke wijze nam Hij op het einde van de maaltijd ook deze kostbare kelk in zijn heilige en aanbeddelijke handen, wederom onder dankzegging zegende Hij hem, gaf hem aan zijn leerlingen en sprak :

Neemt en drinkt hieruit allen, want dit is de kelk met mijn Bloed, het Bloed van het nieuwe en eeuwige Verbond — het mysterie van het geloof — dat voor u en voor allen zal vergoten worden tot vergiffenis van de zonden.

Zo dikwijls gij dit zult doen, zult gij het tot mijn gedachtenis doen.

De priester biedt in onze naam het Offer van Christus aan de Vader aan :

En daarom vieren wij, Heer, wij uw dienaren maar ook uw heilig volk, de gedachtenis van het zaligmakend lijden van Christus, uw Zoon, onze Heer, van zijn verrijzenis uit de doden en ook zijn hemelvaart in heerlijkheid, en offeren wij aan uw verheven majesteit van uw eigen gaven en giften een zuivere offerande, een heilige offerande, een offerande zonder smet : het gewijde Brood van het eeuwig leven en de kelk van de immerdurende verlossing.

Wil op deze offeranden met een goedgunstige en welwillende blik neerzien en ze aanvaarden zoals Gij de offergaven hebt willen aanvaarden van uw dienaar, de rechtvaardige Abel, het offer van onze stamvader Abraham en wat U heeft opgedragen

uw hogepriester Melchisedech : een heilig offer, een offerande zonder smet.

V ol ootmoed vragen wij U, almachtige God : laat deze offerande door de handen van uw heilige engel brengen tot op uw altaar in den hoge, voor het aanschijn van uw goddelijke majesteit; en mogen wij allen, die door deelgenootschap aan dit altaar het heilig Lichaam en Bloed van uw Zoon gaan nuttigen, met hemelse zegening en genade van alle soort vervuld worden. Door Christus, onze Heer. Amen.

De priester bidt voor de lijdende Kerk :

G edenk ook, Heer, uw dienaren en dienaressen **N.** en **N.**, die ons zijn voorgegaan, getekend met het zegel des geloofs, en de slaap des vredes rusten.

Wil hun, Heer, en allen die in Christus rusten, het verblijf van geluk, licht en vrede verlenen. Door Christus, onze Heer. Amen.

Hij gedenkt nogmaals de strijdende en zegepralende Kerk :

W il ook aan ons, Heer, uw zondige dienaars, die op uw overgrote barmhartigheid vertrouwen, enig deel en gemeenschap schenken met uw heilige apostelen en martelaren : met Joannes, Stephanus, Matthias, Barnabas, Ignatius, Alexander, Marcellinus, Petrus, Felicitas, Perpetua, Agatha, Lucia, Cecilia, Anastasia en al uw heiligen; neem ons op in hun gezelschap, zonder daarbij te letten op de waarde onzer daden, maar krachtens uw genadige vergevensgezindheid. Door Christus, onze Heer.

Plechtig slot van het Eucharistisch Dankgebed :

D oor wie Gij, Heer, al dit goede steeds voortbrengt, het heiligt, ten leven brengt, zegent en ons schenkt.

Door Hem, en met Hem en in Hem ontvangt Gij, God, almachtige Vader, in de eenheid met de Heilige Geest, alle eer en heerlijkheid.

Pr. Per ómnia sæcula
sæculórum.

Allen. Amen.

ŷ. Door alle eeuwen der
eeuwen.

R̄. Amen.

DE HEILIGE MAALTIJD

Orémus : Præcéptis salutáribus móniti, et divína institutióne formáti, audémus dicere :

Laat ons bidden. Indachtig de lessen van de Verlosser, en door zijn goddelijke leer onderricht, durven wij het aan te zeggen :

Pater noster, qui es in cælis : Sanctificétur nomen tuum : Advéniat regnum tuum : Fiat volúntas tua, sicut in cælo, et in terra. Panem nostrum quotidíanum da nobis hódie : Et dimítte nobis débita nostra, sicut et nos dimíttimus debitóribus nostris. Et ne nos indúcas in tentatiónem.

Onze Vader, die in de hemelen zijt, geheiligd zij uw naam; uw rijk kome; uw wil geschiede op aarde als in de hemel. Geef ons heden ons dagelijks brood; en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren; en leid ons niet in bekoring;

Allen. Sed líbera nos a malo.

Maar verlos ons van het kwade.

De priester zegt in stilte : Amen en bidt verder :

Verlos ons, smeken wij, Heer, van alle rampen, verleden, tegenwoordige en toekomstige : en op de voorspraak van de heilige en verheerlijkte Maria, altijd maagd en Moeder van God, van uw heilige apostelen Petrus en Paulus, Andreas en alle heiligen, schenk goedgunstig vrede in onze dagen; mogen wij, ondersteund door de hulp van uw barmhartigheid, altijd vrij blijven van zonde en beveiligd tegen alle onrust.

Terwijl de priester de H. Hostie breekt, zegt hij :

Door Jesus Christus, uw Zoon, onze Heer, die als God met U leeft en heerst in de eenheid met de Heilige Geest,

Pr. Per ómnia sæcula sæculórum.

ꝛ. Door alle eeuwen der eeuwen.

Allen. Amen.

Rꝝ. Amen.

Pr. Pax Dómini sit
semper vobíscum.

Allen. Et cum spí-
ritu tuo.

V. De vrede des Heren zij
altijd met u.

R. Hij weze ook met u.

Daarna laat hij een gedeelte van de H. Hostie in het H. Bloed vallen en zegt :

Deze vermenging en heiliging van het Lichaam en Bloed van onze Heer Jesus Christus strekke ons, die het gaan ontvangen, ten eeuwigen leven. Amen.

Agnus Dei

In de Avondmaalsmis wordt ook op het derde Agnus Dei geantwoord miserére nobis (heb medelijden met ons). In de Paasnacht valt het Agnus Dei weg.

Agnus Dei, qui tollis
peccáta mundi : mi-
serére nobis.

Agnus Dei, qui tollis
peccáta mundi : mise-
rére nobis.

Agnus Dei, qui tollis
peccáta mundi : dona
nobis pacem.

Lam Gods, dat de zonden
van de wereld weg-
neemt, heb medelijden met
ons.

Lam Gods, dat de zonden
van de wereld wegneemt,
heb medelijden met ons.

Lam Gods, dat de zonden
van de wereld wegneemt,
schenk ons de vrede.

Voorbereidingsgebeden op de Communie

In de Missen van Witte Donderdag en de Paasnacht wordt de vredeskus niet gegeven, en valt het volgende gebed weg.

Heer Jesus Christus, die tot uw apostelen gezegd hebt : Vrede laat Ik u na, mijn vrede schenk Ik u; zie niet naar mijn zonden maar naar het geloof van uw Kerk; en wil haar overeenkomstig uw wíl in vrede en eenheid bewaren. Gij, die als God leeft en heerst door alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Bij de vredeskus :

V. De vrede zij met u.

R. Hij weze ook met u.

Heer Jesus Christus, Zoon van de levende God, die, krachtens de wil van de Vader en met de medewerking van de Heilige Geest, door uw dood aan de wereld het leven hebt geschonken, verlos mij door dit uw hoogheilig Lichaam en Bloed van al mijn zonden en ongerechtigheden; geef dat ik altijd getrouw blijve aan uw geboden en laat niet toe dat ik ooit van U gescheiden worde. Die met God de Vader en de Heilige Geest als God leeft en heerst in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Het nuttigen van uw Lichaam, Heer Jesus Christus, dat ik ondanks mijn onwaardigheid durf te ontvangen, moge mij niet worden tot vonnis en veroordeling, doch het weze mij, overeenkomstig uw barmhartigheid, een schutse en geneesmiddel naar ziel en lichaam. Die als God leeft en heerst met God de Vader in de eenheid met de Heilige Geest, door alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onmiddellijke voorbereiding van de priester op de Communie :

Het Brood des hemels zal ik ontvangen en de naam des Heren aanroepen.

Heer, ik ben niet waardig dat Gij binnentreedt onder mijn dak, maar spreek slechts een woord en mijn ziel zal gezond worden (driemaal).

Het Lichaam van onze Heer Jesus Christus beware mijn ziel voor het eeuwig leven. Amen.

De priester nuttigt de H. Hostie en bidt :

Wat zal ik de Heer wedergeven voor alles wat Hij mij geschonken heeft? De kelk der verlossing zal ik ontvangen en de Naam des Heren aanroepen. Ik zal de Heer loven en aanroepen en zo beveiligd zijn tegen mijn vijanden.

Het Bloed van onze Heer Jesus Christus beware mijn ziel voor het eeuwig leven. Amen.

De priester nuttigt het H. Bloed. Onmiddellijk daarna zingt de diaken namens de gelovigen het confiteor (blz. 22) behalve op Witte Donderdag en wordt de communie aan hen uitgereikt. Wanneer een bisschop of abt de communie uitreikt, kust men eerst zijn ring niet echter op Witte Donderdag.

Ondertussen zingt het koor de communiezang.

Na de uitreiking van de H. Communie reinigt de priester de kelk en zegt :

Wat wij met de mond genuttigd hebben, Heer, mogen wij dat met een zuiver hart ontvangen en van een gave in de tijd worde het ons tot een geneesmiddel om eeuwig te leven.

Uw Lichaam, Heer, dat ik genuttigd en uw Bloed, dat ik gedronken heb, doordringe mij geheel en al; en verleen dat geen vlek van zonde meer in mij overblijve, nu ik verkwikt ben met deze zuivere en heilige geheimen. Die leeft en heerst in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Gebed na de Communie

Pr. Dóminus vobiscum.

Allen. Et cum spiritu tuo.

Pr. Orémus.

Allen. Amen.

ÿ. De Heer zij met u.

Rÿ. Hij weze ook met u.

ÿ. Laat ons bidden.

Rÿ. Amen.

Wegzending

Pr. Dóminus vobiscum.

Allen. Et cum spiritu tuo.

Diaken. Benedicámus Dómino.

Allen. Deo grátias.

ÿ. De Heer zij met u.

Rÿ. Hij weze ook met u.

ÿ. Laat ons de Heer loven.

Rÿ. God zij dank.

In de Paasnacht wordt in de plaats hiervan gezongen :

Diaken. Ite, missa est, allelúja, allelúja.

Allen. Deo grátias, allelúia, allelúia.

ÿ. Gaat, het is de weg-zending, alleluja, alleluja.

Rÿ. God zij dank, alleluja, alleluja.

Moge U, Heilige Drievuldigheid, mijn dienstwerk behagen, en verleen, dat het offer, dat ik voor het aanschijn van uw majesteit ondanks mijn onwaardigheid heb opgedragen, U welgevallig zij, en

mij en allen voor wie ik het opdroeg, door uw barmhartigheid verzoening brenge. Amen.

Zegen

In de Avondmaalsmis van Witte Donderdag valt de zegen weg.

Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus.

R̄. Amen.

Moge de almachtige God, de Vader en de Zoon en de Heilige Geest u zegenen.

R̄. Amen.

In de pontificale mis geeft de bisschop of abt de plechtige zegen :

Ÿ. Sit nomen Dómini benedictum.

R̄. Ex hoc nunc et usque in sæculum.

Ÿ. Adjutorium nostrum in nómine Dómini.

R̄. Qui fecit cælum et terram.

Ÿ. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus.

R̄. Amen.

Ÿ. Gezegend zij de Naam des Heren.

R̄. Van nu af tot in eeuwigheid.

Ÿ. Onze hulp is in de Naam des Heren.

R̄. Die hemel en aarde heeft gemaakt.

Ÿ. U zegene de almachtige God, de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

R̄. Amen.

